

verslagen & rapporten uit regio

De Kerkuil in Limburg

De resultaten van een onderzoek naar de stand van de Kerkuil in de provincie Limburg gedurende de jaren 1967 tot en met 1978 zijn in een rapport samengevat. In verhouding zijn de meeste broedgevallen in Zuid-Limburg vastgesteld. In totaal werden in Limburg 62 plaatsen geregistreerd als broedplaats. Niet minder dan 58% daarvan bevond zich in kerken. Maximaal werden er per jaar 75 broedparen en minimaal 20 broedparen vastgesteld. De jaren 1971, 1974 en 1977 moeten als topjaren beschouwd worden. Ongeveer 75% van de Kerkuilen in Limburg sterft gedurende het eerste levensjaar. Het landelijke percentage bedraagt 77%. Opmerkelijk is dat van de, als dood gemelde, Kerkuilen, waarvan de doodsoorzaak bekend is, ongeveer 67% om het leven is gekomen door confrontatie met het verkeer. Voor de provincie Limburg moet het verkeer dan ook als belangrijkste doodsoorzaak gezien worden. Dat geeft te denken. Het aantal Kerkuilen, dat geprepareerd en opgezet wordt, is in verhouding met andere vogelsoorten én in verhouding met het aantal broedparen zeer hoog. Het moet dan ook zeker zijn dat een deel van dit aantal door illegale, moedwillige vervolging is bemachtigd. Grootschalige aantastingen van leef- en jachtgebied, afsluiting van kerktorens, kerkzolders en boerenschuren en het massaal prepareren zijn activiteiten die niet samengaan met het beschermen van de Kerkuil. Verder onderzoek naar, met name de relatie tussen wegberm, voedsel en verkeersslachtoffers onder de vogels, moet ernstig worden overwogen, zo meent de auteur.

J.L. Betlem: De Kerkuil (*Tyto alba guttata*) in Limburg. Gestencilid, 52 pag., met summary, 6 figuren, 10 tabellen (1980). Prijs f 5,—. Verkrijgbaar door storting van f 6,90 (inclusief f 1,90 portokosten) op postgiro 1 036 366 tnv Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Maastricht, met vermelding 'verslag Kerkuilen'.

Cursus 'Vogels herkennen'

De Vogelwacht Utrecht organiseerde een aantal jaren achtereenvolgende een beginnerscursus 'Vogels herkennen', waaraan tussen 1974 en 1980 ongeveer 850 personen hebben deelgenomen. Deze cursus heeft zeer aan de verwachtingen voldaan.

Na afloop van de cursus werden de ervaringen van inleiders, excursieleiders en cursisten geïnventariseerd. Hierdoor heeft men een vrij behoorlijk beeld gekregen hoe een dergelijke cursus het beste georganiseerd kan worden.

Het jaarlijkse bijsturen aan de hand van de ervaringen heeft tot een vorm geleid die voldoet aan de wensen van zowel organisatoren als cursisten.

Een en ander heeft men samengevat in een handleiding voor het geven van een beginnerscursus, aangevuld met een aantal ideeën voor een vervolgcursus.

Deze handleiding kan voor vogelwachten e.d. die plannen hebben tot het organiseren van een beginnerscursus van groot belang zijn.

Beginnerscursus 'Vogels herkennen'. Samensteller A.J.P. Bos. Te bestellen door overmaking van f 5,— op giro 1266330 t.n.v. A.J.P. Bos, Esdoornlaan 6, 3723 XJ Bilthoven, tel. 030-780037.

World Pheasant Association - oprichting Nederlands-Belgische afdeling

Gedurende het weekend van 12 en 13 april 1980 werd door Diergaarde Blijdorp samen met de World Pheasant Association (WPA) een dag georganiseerd waar Nederlandse en Belgische fokkers van fazanten en andere hoenderachtigen als mede vertegenwoordigers van dierentuinen, CRM, universiteit en andere sectoren aanwezig waren. Zij waren bijeen om een Nederlands-Belgische afdeling van het WPA op te richten. Het WPA is een Engels initiatief dat in 1975 van start ging. De doelstelling van deze vereniging is: bescherming in de wilde staat van alle hoenderachtigen, wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van deze soorten, educatie en kweek in gevangenschap om reserveverzamelingen aan te leggen. Reeds met succes heeft het WPA de Wallich Fazant (*Catreus wallichii*) weer uitgezet in zijn oorspronkelijke verspreidingsgebied.

In veel landen zijn er afdelingen van het WPA opgericht zoals in Frankrijk, Duitsland, Canada, de Verenigde Staten, India, Nepal en Pakistan en nu is ook de afdeling Nederland/België een feit.

Op 12 april opende Diergaarde Blijdorp haar poorten voor zo'n 60 leden uit Nederland, België en Engeland. Professionele films over Korhoenders in Nederland en Ruigpoothoenders in Canada werden vertoond. De voorzitter van het WPA, dr. Tim Lovel uit Engeland, hield een welkomswoord en gaf een uiteenzetting van de doelstelling en de activiteiten. Zeer interessante lezingen over de wetenschappelijke begeleiding van kweekprojecten met bedreigde diersoorten van dr. Bert de Boer, de ontwikkeling van de geslachtsorganen en de functie van de luchtzakken bij de eigeleiding van dr. Maarten Frankenhuis en als laatste: de noodzaak van een juiste eiwitverstrekking en de kwaliteit hiervan voor hoenderachtigen van ing. Peter Holsheimer gaven een bijzondere inhoud aan deze dagen. De precieze doelstelling van het WPA is:

1. Het beschermen van alle rassen behorende tot de orde van de *Galliformes* waartoe gerekend worden alle fazanten, wilde kamhoenders, ruigpoothoenders, kwartels, megapoden, hokko's, kalkoenen, frankolijnen, parelhoenders en pauwen.

2. Het bevorderen van kennis en kweekmethoden in de landen van oorsprong als wel als in gevangenschap over de gehele wereld.

3. Het instellen van een centraal bureau waar alle gegevens over *Galliformes* binnenkomen teneinde te kunnen functioneren als advieslichaam aan de leden van de vereniging en aan organisaties, die zich bezig houden met oecologie, conservering natuurbescherming en zij die kweken met *Galliformes*.

4. Het bevorderen van gericht onderzoek in het natuurlijke leefmilieu en in volières en het publiceren van de resultaten in het belang van het behoud van de soort.

5. Het opvoeden van het publiek tot aan betere waardering van de natuur en van de *Galliformes* in het bijzonder.

6. Het aanleggen van buffercollecties en fokgroepen van de bedreigde soorten onder toezicht van de organisatie in samenwerking met de erkende fokkers en de overheden van de landen waar deze dieren van origine thuishoren.

De prioriteiten zullen worden vastgesteld door het hoofdbestuur van het WPA, dat zetelt in Engeland, in overleg met de betrokken landen en in nauwe samenwerking met de internationale organisaties zoals de ICBP (Internationale Raad voor Vogelbescherming), de IUCN (Internationale Unie tot Instandhouding van de Natuur en de Natuurlijke hulpbronnen) en het WWF (Wereld Natuur Fonds).

Voor nadere informatie kan men zich wenden tot mevrouw A. Ovington, Urkhovenseweg 244, 5641 KM Eindhoven.

Vergelijking inventarisatiemethode weidevogels in Friesland

K.A. Wiersma vergeleek enkele inventarisatiemethoden die in gebruik zijn bij verschillende Friese vogelwachten, met name de vogelbeschermingswachten 'Franeker en Omstreken' en 'Stiens'. De bedoeling was om na te gaan welke factoren van invloed zijn op de verschillende, bij Friese vogelwachten in gebruik zijnde, inventarisatiemethoden. Met name wat de gevolgen zijn voor de te trekken conclusies. Er is vooral gekeken naar de methode van het tellen van broedparen en de methode van het tellen van nesten met eieren.

Bovendien is gekeken naar het verloop van de stand van Kievit, Grutto, Scholekster en Tureluur gedurende 1973 tot en met 1978 in een gebied rond Franeker. Dit gebied (2840 ha) zou een representatief beeld moeten geven van Noordwest-Friesland. De paren dichtheid en de nestdichtheid werd bekeken (het verloop totaal en op weiland en bouwland). Het aantal paren van de Kievit bleek te dalen, bij de andere soorten kon geen verandering worden aangetoond. Met nadruk wordt vermeld dat bij de conclusies, die zijn getrokken uit het verloop van de nestdichtheid rekening moet worden gehouden met het feit dat in het onderzochte gebied 'nazorg' wordt gepleegd. Bijlage 1 is de 'Instructie weidevogelbescherming in de broedtijd' voor de vogelwachten van de Vogelbeschermingswacht Grouw. Hierbij komen aan de orde: organisa-

tie, praktijk, gedrag in het veld, het opzoeken van de nesten, het plaatsen van de nestbeschermers, notities en opmerkingen.

K.A. Wiersma: Vergelijking van enkele inventarisatiemethoden die in gebruik zijn bij verschillende Friese vogelwachten. Het verloop van de dichtheden van Kievit, Grutto, Scholekster en Tureluur van 1973 t/m 1978 in het noordwestelijk deel van Friesland. Gestencild, 44 pag., 17 tabellen, 5 figuren, 10 bijlagen (1980). Geïnteresseerden voor het verslag dienen contact op te nemen met K.A. Wiersma, Ale-tún 39, Holwerd, 05197-1288 of er nog exemplaren voorradig zijn. Het is dan te bestellen door storting van f10,- op giro 3649069 Inv. K.A. Wiersma, Holwerd. De prijs is inclusief verzendkosten.

Relatie tussen beweiding en broedvogelpopulatie

In 1973 is op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog een onderzoek uitgevoerd naar de relatie tussen de broedvogelpopulatie en de beweiding, waarbij de vraagstelling was: wat is de directe en de indirecte invloed van de relatief extensieve beweiding op de broedvogelpopulatie en wat zijn daarvan de gevolgen? Als resultaat van dit onderzoek kwam naar voren dat zowel positieve als negatieve aspecten een grote rol spelen. Deze aspecten werden in getallen uitgedrukt en onderling vergeleken. Om de effecten op de lange termijn te kunnen bestuderen en om een vinger aan de pols te houden werd een dergelijk onderzoek in 1978 herhaald. Dit maal werd de nadruk gelegd op het signaleren van de relatieve verschillen ten opzichte van 1973 en de interpretatie daarvan. In 1973 werd het onderzoek uitgevoerd voor het RIN te Leersum en in 1978 voor de afdeling Plantenoecologie van de Rijksuniversiteit Groningen te Haren.

De aantallen en de verspreiding van de broedvogels in 1978 komen op veel punten overeen met de gegevens van 1973. Het aantal broedgevallen op de beweidde kwelder nam toe (200 paar), terwijl dat op de onbeweidde kwelder afnam (50 paar). Als nieuwe broedvogels verschenen: Krakeend, Gele Kwikstaart en Kauw. Verdwenen zijn Waterhoen, Grutto, Noordse Stern en Oeverzwaluw. Aanwijzingen voor de veranderingen in vogelpopulaties worden gezocht in het klimaat (droogte, zachte winters), in veranderingen in de vegetatie, al dan niet door toedoen van de beweiding, in verstoring door koelen en mensen, in de predatie van de Zilvermeeuw en in het optreden van schommelingen in het broedvogelbestand. Slechts in enkele gevallen was het mogelijk een duidelijke argumentatie aan te voeren. Hoewel, in verband met de invloed van de beweiding op de broedvogelpopulatie op de lange termijn enige feiten konden worden aangedragen en geïnterpreteerd, is het van belang in de toekomst deze veranderingen te blijven volgen. Een samenvattend artikel zal te zijner tijd voor geïnteresseerden in het 'Waddenbulletin' verschijnen.

Arend J. van Dijk: Onderzoek naar de relatie tussen de beweiding en de broedvogelpopulatie op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog in 1973 en 1978. Gestencild, 38 pag., 12 figuren, 2 tabellen (1979). Uitg. Rijksuniversiteit Groningen, Laboratorium voor Plantenoecologie, Haren (Gr.).